

Crezul (II)

Unitatea Bisericii ca trăire anticipată a Împărăției cerurilor este atât o unitate de credință cât și de iubire. De aceea mărturisirea unitatii de credință prin rostirea Crezului este legată de sărutul păcii, ritualul care exprimă unitatea de iubire. „*Propriu-zis dreapta credință este rațiunea de a fi a iubirii și temeiul neclintit al unității. Iubirea nu e de conceput fără daruire deci fără dar. Iar darul iubirii autentice este adevărul; în Biserică adevărul credinței. Astfel unitatea deplină e posibilă în credința cea una, absolută, revelată a Prea Sfintei Treimi prin Hristos în Duhul Sfânt*”.

Numai uniți prin iubire putem să mărturisim dreapta credință comună

Invitația diaconului la dăruirea sărutului păcii și răspunsul credincioșilor scoate în evidență faptul că unitatea de iubire se împlinește în unitatea de credință: „*Să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim!*”. Numai uniți prin iubire putem să mărturisim *într-un gând* dreapta credință comună: „*Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită*”. Acest răspuns este o primă mărturisire sintetică a credinței în Sfânta Treime, întărită de actul concret al sărutului păcii.

Ușile istoriei se închid și suntem făcuți părtași ospățului de nuntă al lui Hristos

Uăile, ușile, cu înțelepciune să luăm aminte! rostește diaconul introducând rostirea Crezului. Inițial prima parte (*Ușile, ușile!*) era un îndemn adresat ipodiamonilor pentru a închide și păzi ușile bisericii și a nu lăsa să intre necredincioșii și catehumenii. Partea a doua (*Cu înțelepciune să luăm aminte!*) este o provocare a atenției credincioșilor asupra Crezului care urmează a fi rostit.

Sfinții Părinți ne atrag atenția asupra sensurilor duhovnicești ale acestui îndemn. „*Închiderea ușilor bisericii, scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul, arată trecerea celor pământești și intrarea viitoare a celor vrednici în lumea inteligibilă sau la ospățul de nuntă al lui Hristos; de asemenea, lepădarea desăvârșită a lucrării rătăcite din simțiri*”. Sfânta Liturghie este înălțarea Bisericii în Împărăția lui Dumnezeu. Dacă prima parte a Liturghiei, Liturghia catehumenilor sau a Cuvântului, exprimă deschiderea misionară a Bisericii către lume, cea de a doua parte, Liturghia credincioșilor (euharistică) reprezintă separarea Bisericii de lume, ieșirea din timp și intrarea în Împărăția lui Dumnezeu. Ușile istoriei se închid și noi suntem făcuți părtași ospățului de nuntă al lui Hristos. În Biserica primară acest lucru era exprimat de închiderea efectivă a ușilor bisericii după ce au rămas înăuntru numai cei credincioși care se vor și împărtăși. Este un privilegiu înfricoșător să rămâi în biserică la Liturghia credincioșilor, privilegiu pe care îl conștientizăm atât de puțin astăzi. Nu poți intra la ospățul de nuntă al lui Hristos fără haină de nuntă pentru că vei fi aruncat afară (Matei 22, 1-14); de aceea, pentru a ne face vrednici trebuie să lepădăm „*lucrarea rătăcită din simțiri*” adică să ne curățim de toată perversitatea pe care patimile au lucrat-o în noi. Cu năzuința de a înainta astfel de la credința simplă, din auzire, la cea desăvârșită, din vedere, să lepădăm toată grija cea lumească, cum ne îndeamnă și imnul heruvimic, și să ne îndreptăm toată atenția spre mărturisirea credinței prin rostirea Crezului.

Crezul este o sinteza a dogmelor credinței noastre

Crezul niceo-constantinopolitan sintetizează învățătura Bisericii exprimând *paradoxurile fundamentale* ale credinței noastre și anume unitatea de ființă și deosebirea personală între Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt și, pe de altă parte, unirea dumnezeirii cu umanitatea în Persoana Fiului, paradoxuri la baza cărora stă iubirea nemăsurată a lui Dumnezeu din sânul Sfintei Treimi revărsată asupra omenirii. „*Se înțelege de la sine că nici un crez finit nu poate spune vreodată*

tot ce este de spus despre Dumnezeu cel infinit. Crezul e mai curând o declarație omenească dumnezeiește insuflată, spre a ne ajuta la înțelegerea lui Dumnezeu. Sfântul Pavel numea pe Hristos «darul negrăit» al lui Dumnezeu, ceea ce subliniază faptul că nici un crez nu poate cuprinde vreodată sau să ajungă la capătul plinătății înțelesului lui Hristos. Cu toate acestea, recunoscându-ne finitudinea, nu putem ascunde cele ce a făcut Dumnezeu pentru noi. Trebuie să ne rostim credința, oricât de nedesăvârșit. Aceasta a încercat să facă Biserica prin Crez. Trebuie să știm ce anume credem și în Cine credem, dacă vrem să trăim ca creștini.»

Cred într-Unul Dumnezeu — Crezul începe cu afirmarea unității de ființă a Sfintei Treimi și continuă cu prezentarea însușirilor Persoanelor dumnezeiești căci Dumnezeu este Unul în ființă dar întreit în persoane, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul Cerului și al pământului, văzutelor tuturor, și nevăzutelor. «Cei 318 Sfinți Părinți de la Niceea care au compus Crezul vostru, al tuturor celor ce purtați imaginea lui Dumnezeu în sine, care sunteți aleși, l-au numit mai întâi pe Dumnezeu „Tata”, apoi „Atotputernic” și „Făcător”. Ei au făcut aceasta fiind luminați de către Duhul Sfânt al lui Dumnezeu. Și au făcut-o în primul rând deoarece Cel Preaînalt este Tatăl lui Hristos: Domnul dinaintea timpului și a creării lumii. În al doilea rând, deoarece Fiul întrupat al lui Dumnezeu a adus ca prim dar oamenilor – acelora care Îl urmează – adopția; adică dreptul de a-L numi pe Tatăl Său, Tată al lor. Tatăl nostru! Fericirea voastră constă și în faptul că Tatăl vostru cel ceresc este și Atotputernic și Făcător» al tuturor celor văzute și nevăzute.

Și întru unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, carele din Tatăl s-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut iar nu făcut, Cel de o ființă cu Tatăl, prin carele toate s-au făcut. — Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, de o ființă cu Tatăl. Nașterea din veci a Fiului din Tatăl este mai presus de puterea noastră de înțelegere. O putem asemăna cu nașterea luminii din lumină căci „Dumnezeu este lumină și nici un întuneric nu este întru El” (I Ioan 1, 5). Sfinții Părinți au folosit patru expresii pentru a arăta legătura dintre Hristos și Tatăl : «Lumina din lumina», «Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat», «născut» și «de o ființă cu Tatăl». Prin alte două expresii se arată legătura între Hristos și creație: «nu făcut» și «prin care toate s-au făcut». Hristos nu face parte din creație, «toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut»(Ioan 1, 3).

Carele pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri, și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara, și s-a făcut om. Și s-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat, și a pățimit, și s-a îngropat. Și a înviat a treia zi, după Scripturi; Și s-a suit la ceruri, și șade de-a dreapta Tatălui. Și iarăși va să vină cu Slavă să judece viii și morții, a căruia Împărăție nu va avea sfârșit. — Opera mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu este prezentată în etapele ei principale: asumarea firii omenești prin întrupare în istorie, pătimirea, moartea, învierea, înălțarea la ceruri și a doua venire.

Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Carele din Tatăl purcede, acela ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Carele au grăit prin proroci. — Duhul Sfânt este a treia Persoană a Sfintei Treimi, Dătătorul de viață.

Dacă Fiul își ia ființa din Tatăl prin naștere, Duhul Sfânt și-o ia prin purcedere din Tatăl. Catolicii au adăugat în Crez afirmația că Duhul purcede și de la Fiul (Filioque). Dar Biserica Ortodoxă păstrează Crezul în formula originală care reflectă învățătura Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții potrivit căreia Duhul purcede numai de la Tatăl, iar Fiul îl trimite în lume: *Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine* (Ioan 15, 26).

Întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică. — Sunt enumerate însușirile Bisericii. Biserica fiind Trupul lui Hristos este una pentru că Hristos nu poate avea mai multe Trupuri. Este sfântă pentru că Duhul Sfânt împlinește în ea sfințenia lui Hristos sfințindu-i pe membri ei. Este sobornicească sau universală pentru că este destinată să cuprindă toate popoarele, de peste tot și de totdeauna și pentru că este o comuniune de iubire. Este apostolească pentru că păstrează învățătura Domnului așa cum a comunicat-o apostolilor și are succesiunea apostolică a ierarhiei prin hirotonie.

Mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor. — Botezul este Taina prin care primim mântuirea lucrată de Hristos, murind și înviind împreună cu El, este Taina prin care intrăm în Biserică și dobândim iertarea păcatelor. Fiecare om poate fi botezat o singură dată după cuvântul Sfântului Pavel: *un Domn, o credință, un Botez* (Efes. 4, 5).

Aștept învierea morților. Și viața veacului ce va să fie. Amin. — Nădejdea în învierea morților stă în centrul credinței noastre. Hristos a venit pentru ca să ne dăruiască viața veșnică. El ne-a încredințat de învierea morților prin învierile săvârșite de el și mai ales prin propria Sa înviere. *Dacă se propovăduiește că Hristos a înviat din morți, cum zic unii dintre voi că nu este înviere a morților? Dacă nu este înviere a morților, nici Hristos n-a înviat. Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră. Iar dacă nădăjduim în Hristos numai în viața aceasta, suntem mai de plâns decât toți oamenii. Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură (a învierii) celor adormiți. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om și învierea morților. Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia* (I Cor. 15, 12-22).

Crezul trebuie rostit în comun de întreaga comunitate

Rostirea Crezului are așadar o importanță deosebită: este o expresie a unității de credință, o dovadă a ortodoxiei credinței și, prin aceasta, o pregătire pentru împărtășire; o mulțumire pentru mântuire și o reînnoire a făgăduinței făcute la Botez de a ne uni cu Hristos și a crede Lui; o proclamare a credinței pentru cei neștiutori; o mărturisire a iubirii lui Dumnezeu pentru noi și a dragostei noastre față de El și între noi. Având în vedere toate acestea, atât din punct de vedere liturgic cât și pastoral, se impune rostirea în comun a acestuia de către întreaga comunitate. Astfel ne arătăm în mod concret unitatea în credință și, pe de altă parte, fiecare credincios va ajunge să învețe Crezul.

Clătinarea Sfântului Aer simbolizează darul desăvârșit și bogat al Sfântului Duh

În timpul rostirii Crezului preotul clatină Sfântul Aer deasupra Sfintelor Vase până la cuvintele *și a înviat a treia zi, după Scripturi* după care îl împachetează, Cinstitele Daruri ramânând în continuare descoperite. Este o practică atestată de patriarhul (monofizit) Sever al Antiohiei († 538) care ne transmite interpretarea veche potrivit căreia această clătinare amintește de viziunea Sfântului Petru (Fapt. Ap. 11, 5-10) și simbolizează darul desăvârșit și bogat al Sfântului Duh care i s-a descoperit lui Petru că va cuprinde și neamurile și care se va pogori peste darurile puse înaintea prefăcându-le în Trupul și Sângele Domnului.